

KLAIPĖDOS UNIVERSITETAS

SVEIKATOS MOKSLŲ FAKULTETAS

REKREACIJOS IR TURIZMO PLĖTRA

Nacionalinės mokslinės konferencijos medžiaga/straipnių rinkinys

KLAIPĖDA, 2013

Leidinio sudarytojai: prof. dr. Aušrinė Armaitienė, lekt. Jurgita Raišutienė, lekt.
Rasa Rupulevičienė

ISSN 2335-8017

Konferencijos medžiagoje publikuojami straipsniai, kuriuose įvairių rekreacijos ir turizmo plėtros Lietuvoje taikomųjų tyrimų rezultatai, rekreacijos ir turizmo plėtros aktualijų, tendencijų ir perspektyvų palyginamosios analizės Lietuvoje bei užsienio šalyse. Konferencijos medžiagos straipsniai recenzuoti.

Konferencijos mokslinis komitetas: Prof. dr. A. Armaitienė, prof. dr. A.
Razbadauskas, prof. dr. R. Povilanskas, doc.dr. A.Stankus

NACIONALINĖ MOKSLININKŲ KONFERENCIJA „REKREACIJOS IR TURIZMO PLĖTRA“,
2013 M. GEGUŽĖS 2D.

KLAIPĖDOS UNIVERSITETAS
SVEIKATOS MOKSLŲ FAKULTETAS
REKREACIJOS IR TURIZMO KATEDRA

REKREACIJOS IR TURIZMO PLĖTRA

Nacionalinės mokslinės konferencijos medžiaga/straipnių rinkinys

Programa ir konferencijos medžiaga

Klaipėda, 2013

LYGINAMOJI KLAIPĖDOS IR KUŠADASIO (TURKIJA) MIESTŲ STUDENTŲ LAISVALAIKIO PRALEIDIMO GALIMYBIŲ ANALIZĖ

Vaiva Petrylaitė, lekt. Edgaras Vaškaitis

Klaipėdos universitetas, Rekreacijos ir turizmo katedra

SANTRAUKA

Lietuvoje studentų laisvalaikio praleidimo galimybių analizė plačiai ir išsamiai netiriama ir neanalizuojama, yra atlikti tik pavieniai tyrimai, kurių informacija nebėra nauja ir išsami. Atlikti tyrimai rodo, jog vienas pagrindinių studentų laisvalaikio būdų – lankymasis įvairiuose renginiuose, o problema yra tokia, kad jie žymiai sumažina laisvalaikio veiklų pasirinkimo skalę.

Straipsnyje, remiantis teorine medžiaga, nagrinėjama laisvalaikio samprata, jo klasifikacija ir esamas formų įvairovės, aprašomos tikslui įgyvendinti pasirinktų tyrimų metodikos, tyrimų imtys ir jų sandaros. Straipsnyje aprašytu tyrimu siekiama išsiaiškinti lietuvių ir turkų studentų laisvalaikio formų įvairovę bei jo vietą Klaipėdos ir Kušadasio (Turkija) studentų gyvenime, abiejų tautų laisvalaikio galimybių ypatumus.

Raktiniai žodžiai: laisvalaikis, laisvalaikio formos, akademinio jaunimo laisvalaikis.

ĮVADAS

Šiandieninis gyvenimas paženklintas globalinių permainų, senų vertybių perkainavimo ir visuomenės sluoksniavimo etikete. Laisvalaikio praleidimo pasirinkimą lemia interesai, poreikiai, vertybinės orientacijos, laiko limitas ir pajamos, industriniai, technologiniai pokyčiai (Human Kinetics, 2010).

Literatūros, aprašančios laisvalaikį ir jo svarbą žmonių gyvenime yra gausu, tačiau tik mažą dalį užima literatūra ir tyrimai apie jaunų žmonių laisvalaikio praleidimo ypatumus.

Studentai praleidžia daugybę metų besiruošdami karjerai, kuri galėtų pakeisti jų gyvenimą, tačiau įvairi laisvalaikio veikla ir pilnaverčio gyvenimo kokybė, kurią jis gali suteikti, labiau padės pasiruošti karjerai nei bet kuris kitas mokslo subjektas (Human Kinetics, 2010).

Studijų metų laikotarpiu studentai išmoksta plėtoti laisvalaikio įpročius, sąlygojančius teigiamas ir ilgalaikes pasėkmes laisvalaikio planavime tolimesniame gyvenime. Tikėtina, jog studentas, įgydamas teigiamas ir poreikius atitinkančias laisvalaikio veiklų patirtis, jose dalyvaus ir po studijiniu laikotarpiu (Brent A. Beggs, Ph.D, 2010).

Lietuvoje atliekami tyrimai (J.Leonavičius, 1994, G. Miselis, V. Pruskus ir kt.) rodo, jog studentai yra ta populiacijos dalis, kuri studijų laikotarpiu turi daugiausiai laisvo laiko ir, dažniausiai, ribojančias finansines galimybes, kurios kartu su tobulėjančiomis technologinėmis sistemomis labai ženkliai keičia laisvalaikį. Vis daugiau valandų yra praleidžiama prie televizijos ekranų ar kompiuterių, kurie suteikia galimybių kontaktuoti virtualiai. Dėl to nukenčia bendravimas, susitikimai su draugais ir pažįstamais, užsiėmimas rekreacija, kuri sudaro itin svarbią laisvalaikio dalį ir kuri leidžia atsipalaiduoti bei skatina saviugdą. Atlikti tyrimai rodo, jog vienas pagrindinių studentų laisvalaikio būdų – lankymasis įvairiuose renginiuose, o **problema yra tokia**, kad jie žymiai sumažina laisvalaikio veiklų pasirinkimo skalę. Todėl būtina išsiaiškinti, kokią vietą laisvalaikis ir jo veiklų ypatumai užima studentų vertybių sistemoje. (E. Babičius, 2009)

Laisvalaikis, kaip teigia L. Jovaiša (Jovaiša, 1993), tai laikas, naudojamas individualiems poreikiams ir interesams tenkinti. Laisvalaikio veikla taip pat yra neatsiejama studento asmenybės saviugdą dalis stiprinanti savarankiškumą, kūrybiškumą, iniciatyvumą, pilietiškumą, lavinanti vaizduotę, komunikabilumą. Asmenybės vystymasis tęsiasi visą žmogaus gyvenimą, todėl yra aktualu per įvairias raiškos formas sudaryti sąlygas kūrybiškumui, leidžiančias suvokti save kaip asmenybę.

Laisvalaikis, kaip vienas iš reikšmingiausių asmenybės formavimo veiksnių, visiškai gali realizuotis kūryboje (Paulavičiūtė, A., 2008). Taigi laisvalaikis yra asmeninis žmogaus pasirinkimas laisvu metu daryti dalykus, kurios teiktų asmeninį pasitenkinimą ir malonumą. Tai gali apimti įvairių veiklų kombinacijas: nuo miego iki riedlenčių sporto, klubų lankymų bei bendravimo

internetu, buvimo su šeima ir draugais, keliavimo ir pan. Nesvarbu, kokias laisvalaikio veiklas žmogus pasirinktų, jos turi kelti jo gerbuvį bei bendrą gyvenimo kokybę. Laisvalaikis ir jo veiklos yra priemonė, padedanti mums paprasčiau integruotis į visuomenę.

Tyrimo tikslas. Išsiaiškinti Kušadasio (Turkija) ir Klaipėdos miestų jaunimo laisvalaikio praleidimo forma ir galimybes bei pateikti pasiūlymus situacijai optimizuoti.

Tyrimo objektas. Kušadasio (Turkija) ir Klaipėdos miestų studentų laisvalaikio praleidimo galimybių ypatumai.

Tyrimo uždaviniai:

- Teoriniu aspektu išanalizuoti laisvalaikio raidą ir jo sampratą;
- Išryškinti studentų laisvalaikio formų įvairovę ir jų vietą studentų gyvenime;
- Lyginamosios analizės pagalba išsiaiškinti Kušadasio ir Klaipėdos studentų laisvalaikio praleidimo ypatumus;

Tyrimo metodai:

Dokumentų ir mokslinės literatūros analizė. Rašant šį straipsnį buvo naudojamosi lietuvių ir užsienio literatūra. Pagrindiniai šaltinių autoriai buvo šie: E. Vitkienė “Rekreacija (rekreacijos ir marketingo tyrimai, 2008)”, kur aiškiai apibūdinta, kas yra rekreacija ir kaip ji sąveikauja su kitomis sritimis, A. Paulavičiūtė “Renginių organizavimo abėcėlė (2008)”, M. Leitner “Leisure enhancement (2004)”, kurioje labai plačiai aprašomas laisvalaikis ir jo sudedamosios, M. Whiterick “The Geography of Sports and Leisure (2003)”, G. Kvieskienė “Laisvalaikio kultūra (1996)”. Taip pat darbe panaudoti įvairūs moksliniai darbai, straipsniai, teisės aktai. Anketų analizė ir rezultatų sisteminimas ir analizė SPSS bei Exel programomis, su laisvalaikiu susijusių specialistų interviu analizė.

Straipsniui pasirinktas kiekybinio tyrimo metodas – *anketavimas*. Anketa buvo sudaroma remiantis anketų sudarymo metodika (K. Kardelis, 2002), taip, kad atitiktų iškeltus tyrimo tikslus ir uždavinius, klausimai buvo suformuluoti logiškai ir motyvuotai atsakyti respondentui be didelių pastangų. Norint išsiaiškinti studentų nuomonę apie laisvalaikio praleidimo ypatumus, buvo pasirinkta uždara anketa, kadangi tokios anketos orientuoja atsakantįjį į daugumos priimtinius variantus, padeda išryškinti klausimo esmę. (Tidikis R., 2003, 475 p.) Atliekant šią apklausą buvo apklausiami Klaipėdos bei Kušadasio (Turkija) miestų aukštųjų universitetinių mokyklų studentai. Apklausių žmonių skaičius buvo nustatomas pagal K. Kardelio knygą (Kardelis K., 2002, p.), kai tikimybė – 95%, paklaida - 5%, o populiacija Kušadasyje – 1500, Klaipėdoje – 7500 (2011 m. Klaipėdos universiteto duomenys), bendra populiacija – 9000. Gautas rezultatas – 150 respondentų iš kiekvieno miesto. Norint išsiaiškinti studentų laisvalaikio praleidimo galimybes, reikėjo apklausti po 150 studentų iš Kušadasio ir Klaipėdos. Tyrimo anketos Kušadasyje buvo išdalintos asmeniškai (popierinis variantas), o Klaipėdoje išplatintos elektroniniu būdu (el. paštais, socialinių tinklalapių pagalba).

Norint išsiaiškinti specialistų požiūrį į laisvalaikio praleidimo galimybes, buvo pasirinktas kokybinis tyrimo metodas – *interview*. Šiuo tyrimo metodu visapusiškai atskleidžiama nagrinėjama tema. Šiam tyrimui buvo pasirinktas formalizuotas (struktūrizuotas) interviu, kur klausimai respondentui iš anksto numatyti ir nekeičiami. Interviu metu buvo apklausiami ir stengiamasi sužinoti universitetų administracijos, dėstytojų bei studentų sąjungų (klubų) prezidentų, laisvalaikio įstaigų atstovų požiūrį į laisvalaikio praleidimo galimybes ir esamą situaciją.

Laisvalaikio istorinė raida ir jo samprata

Antikinės Graikijos visuomenėje laisvalaikis buvo suprantamas kaip aukštųjų vertybių: tiesos, gėrio, grožio, pažinimo kontempliavimas. Ši kontempliacija reikalavo tam tikro gyvenimo būdo. Laisvalaikis nebuvo suprantamas kaip nieko nedarymas, bet buvo kaip dvasinis pasinėrimas į taikos bei ramybės būseną – kūrybiškumas. Toks laisvalaikis reikalavo daug laiko sau, ir buvo įmanomas

tik žmonėms, kurie neturėjo būtinybės dirbti. Laisvalaikis asocijavosi su aukštesniąja klase ir buvo pagrįstas individo atleidimu nuo kasdienio darbo, suteikiant jam laisvę atsiduoti intelektualiai, estetinei ir pilietinei veiklai. Tai nulėmė visuomenės stratifikaciją, kurioje tik elitas turėjo laiko siekti šio aukštesnio dvasingumo lygio, tuo tarpu, visi kiti turėjo dirbti. (Gardžiulienė J., 2011)

Pats terminas *leisure* yra kilęs iš lotynų kalbos žodžio *licere* (būti leistam) ir turi bendrą pagrindą su licencija, taigi apima laisvės ir valdymo, valios laisvės ir prievartos dualizmą. (Babičius E., 2009).

Industrializacijos epochos pradžioje laisvalaikis buvo labiau pradėtas sieti su rekreacija, o pagrindinė jo funkcija buvo ekonominė ir siejosi su poilsio nuo darbo ar pasiruošimu jam. Rekreacinė žmogaus elgsena laisvalaikiu buvo reikšminga dėl to, kad ji, suteikdama galimybę kelti išsilavinimą, gerinti sveikatą, socialinę adaptaciją, darė žmones tinkamesnius atlikti industrijoje dirbančiųjų vaidmenis (pareigas) (Kublickienė 2001, p. 36).

Kaip viena didesnių problemų yra išskiriamas sąvokos „*laisvalaikis*“ vieningo apibrėžimo nebuvimas. Intensyvus laisvalaikio eskalavimas sietinas su staigiu verslo turizmo augimu po 1990 metų, kai turizmo ir laisvalaikio praktikai suprato, jog vykstant globalizacijai, atsirado nauji poreikiai bei koncepcijos, susijusios su laisvalaikio charakterizavimu, jo svarbia sąsaja su gamta, socialinių vertybių pokyčiais, technologinių įrenginių gerėjimu bei ekonominių sąlygų pokyčiais. Nepaisant šių staigių pokyčių, apibrėžiant laisvalaikio koncepcijas ir tai, ką kiekvienas pasirenka kaip laisvalaikio praleidimo formą, yra suprantama tik tiek, jog ji turi kelti individų gerovę, gyvenimo kokybę bei geros savijautos jausmą (Gardžiulienė J., 2011, p. 13).

Veiklos, sudarančios laisvalaikį yra sietinos su rekreacija ir vykdomos dėl pramogos ar smagaus laiko. Rekreacinės veiklos, pagal savo charakteristikas, gali būti klasifikuojamos į grupes: sporto varžybas, kooperatyvinius žaidimus, lauko žaidimus, kultūrinius renginius bei socializaciją (Human Kinetics, 2010).

Pasak knygos „*Dimensions of Leisure for Life*“ (Human Kinetics, 2010) autorių, XX a., laisvalaikį sudarė trys pagrindinės dimensijos: laikas, veikla bei dvasinė/psichinė būseną. Tačiau postmodernistiniame XXI a. požiūris bei koncepcijos, o kartu ir apibrėžimai, gerokai išplito.

Kaip teigia S. Eigelienė (Eigelienė S., 2008, p. 14): „*Žmogaus laisvalaikis - tai laisvas laikas, kurio metu jis gali skirti savo intelektualines ir dvasines jėgas laisvai pasirenkamai veiklai, kuri padėtų atstatyti ir ugdyti jėgas.*“

L. Kublickienė (Kublickienė, 2001) teigė, jog laisvalaikis apibrėžiamas kaip laikas, laisvas nuo apmokamo darbo, nuo buitinių ir fiziologinių reikmių tenkinimo; tai yra mažiausiai instituciškai ir socialiai reglamentuota žmogaus gyvenimo sfera. Laisvalaikis pagal M. Kaplaną, (cituota pagal Gardžiulienė J., 2011):

I lentelė. Laisvalaikio apibūdinimas pagal

1.	Prieštara darbui kaip ekonominei funkcijai;
2.	Malonus laukti ir prisiminti;
3.	Susijęs su mažiausiais, nesavanoriškais, iš socialinių vaidmenų kylančiais, įsipareigojimais;
4.	Suteikiantis psichologinį laisvės pojūtį;
5.	Turintis glaudų ryšį su kultūrinėmis vertybėmis;
6.	Kintantis nuo nenuoseklus ir nereikšmingo iki rimto ir svarbaus.

Šaltinis: J.Gardžiulienė (2011)

Laisvalaikio formos ir jų įvairovė

Laisvalaikio forma, praleidimo būdas labai priklauso nuo to, kokios yra gaunamos pajamos, visuomeninė - socialinė padėtis, koks požiūris į laisvalaikį kaip į vertybę. Laisvalaikio organizavimo metodika iš esmės glaudžiai siejama su renginiais, paremtais bendravimu, įtraukimu į dalyvavimą bei veiksmo užtikrinimu (Eigelienė S., 2008, p. 13).

Laisvalaikis gali būti planuojamas arba vykti spontaniškai, socialiai ar atliekamas pavieniai, nuošaliai. Laisvalaikio formos taip pat gali būti skirstomos į:

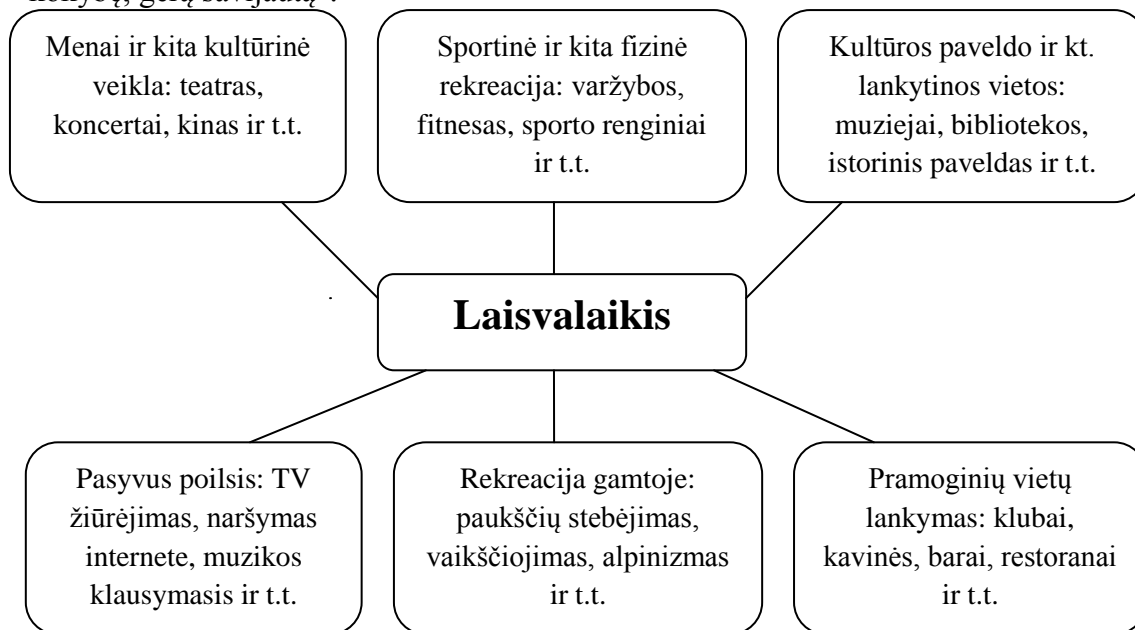
1. Atkuriantį fizines ir dvasines jėgas (pasyvus ir aktyvus poilsis, fizinė kultūra, renginių lankymas, šventės, hobis ir pan.);
2. Aktyvų asmenybės ugdymą (meninė ir techninė kūryba, sportas, vaikų auklėjimas ir pan.) (Europa ir mes, 2001)

Laisvalaikio praleidimo būdai – kiekvieno individo asmeninė pasirinkimo teisė, kuria asmuo išreiškia savo valią, atskleidžia savo požiūrį į vertybių sistemą ir parodo bendrą vidinę kultūrą.

Tačiau tam, kad laisvalaikis būtų prasmingas, atitiktų klientų poreikius ir galimybes, reikalingos žinios ir tam tikri įgūdžiai, padedantys parinkti ir adaptuoti įvairias laisvalaikio veiklas: užsiėmimų pagal pomėgius (būrelių) ar meninę veiklą, sportinius ar kitokius žaidimus, išvykas, pramogas ir šventes (Miselis G., 1983, p. 13).

Laisvalaikio formos žmonių gyvenime yra svarbios šešiais aspektais:

- Psichologiniu aspektu (sumažina irzulį ir pykti, gerina savijautą);
- Fiziologiniu aspektu (padidina pasitikėjimo savimi jausmą, suteikia laisvės ir nepriklausomybės pojūtį, gerina problemų sprendimo gebėjimus, gerina gyvenimo kokybę);
- Socialiniu kultūriniu aspektu (kultūrinis ir istorinis identitetas, geresni santykiai šeimoje ir pan.);
- Gamtiniu aspektu (skatina norą saugoti gamtą, skatina prižiūrėti rekreacines teritorijas ir kraštovaizdžius, istorinius ir paveldo objektus);
- Ekonominiu aspektu (galimybėmis įsidarbinti laisvalaikio ir pramogų industrijoje, kuri laikoma viena didžiausių industrijų pasaulyje).
- M. Witherick savo knygoje (Warn S., M. Witherick, 2003, p. 5), apibūdindamas laisvalaikio praleidimo formas, teigia: „Nesvarbu, kas sąlygoja mūsų aktyvumą, laisvalaikis yra natūrali terapinė veikla. Užsiimant juo, yra suteikiama galimybė gerinti savo gerovę, gyvenimo kokybę, gerą savijautą“.

1 pav. Laisvalaikio praleidimo formos pagal M. Whiterick (2003)

Pasak autoriaus, atsižvelgiant į rekreacinius komponentus, sportinė veikla užima vis didesnę dalį viso laisvalaikio, ypač labiau ekonomiškai išsivysčiusiose šalyse. Tai sąlygoja daugybė įvairių faktorių: augantis pomėgis varžybiniam sportui, didelis žiniasklaidos dėmesys sporto naujienoms, sportinės veiklos tapatinimas su verslu, padidėjęs dėmesys žmogaus sveikatai ir gerai savijautai.

Lyginamoji Klaipėdos ir Kušadasio (Turkija) miestų studentų laisvalaikio praleidimo galimybių analizė

Literatūrinės analizės būdu išsiaiškinta, jog jauni žmonės daugiau domisi savo laisvalaikio ir jo praleidimo kokybe, savišvieta ir savirealizacijos galimybėmis. Dalyvauja įvairiuose renginiuose, išvykose, užsiima savanoriška, kultūrine veikla. Stengiasi tobulėti ir siekti pažinimo. Tam, kad pavyktų patvirtinti arba paneigti šią prielaidą, respondentų buvo paprašyta nurodyti savo demografinius duomenis: lytį, amžių, šeimyninę padėtį, išsilavinimą. Yra žinoma, jog visi - tyrime dalyvavę respondentai – yra aukštųjų mokyklų studentai tiek Kušadasyje (Turkijoje), tiek Klaipėdoje. Norint išsiaiškinti, kokią reikšmę laisvalaikis turi jų gyvenime reikėjo detaliau išsiaiškinti jų demografinius ypatumus. Respondentų pasiskirstymas pagal demografinius rodiklius:

II lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal demografinius rodiklius

Demografiniai rodikliai	Turkų	Atsakiusių		Lietuvių
	Skaičius	Procentinė dalis	Skaičius	Procentinė dalis
1. Lytis:				
Moteris	80	53.3%	127	84.7%
Vyras	70	46.7%	21	14.0%
2. Amžius:				
18-20 m.	23	15.3%	22	14.7%
20-24 m.	112	74.7%	123	82.0%
24 ir daugiau	15	10.0%	5	3.3%
3. Šeimyninė padėtis:				
Vedęs/-usi	0	0.0%	10	6.7%
Našlys/-ė	3	2.0%	0	0.0%
Gyvena su partneriu/-e	13	8.7%	27	18.0%
Nevedęs/-usi	134	89.3%	110	73.3%
Išsiskyres/-usi	0	0.0%	1	0.7%
4. Išsilavinimas:				
I kursas	12	8.0%	25	16.7%
II kursas	35	23.3%	16	10.7%
III kursas	59	39.3%	49	32.7%
IV kursas	44	29.3%	58	38.7%
5. Pajamos				
Mažiau nei 400 Lt	8	5.3%	40	26.7%
401 – 800 Lt	41	27.3%	56	37.3%
801 – 1200 Lt	50	33.3%	27	18.0%
1201 – 1600 Lt	31	20.7%	22	14.7%
Daugiau nei 1600 Lt	20	13.3%	5	3.3%

Šaltinis: Sudaryta autorių

Duomenys rodo, jog respondentų pasiskirstymas pagal lytį skirtingas. Net 53.3% iš visos turkų studentų imties sudaro moterys ir 46.7% vyrai. Dėl nebesančio gajaus religinio ir paprotinio kulto lyčių lygybės atžvilgiu, vyrai nebėra ženkliai dominuojanti lytis ir „paskutinio žodžio nešėjai“. Todėl tiek moterys, tiek vyrai gali drąsiai išsakyti nuomonę.

Tiesa, turkų atveju lyčių pasiskirstymo rezultatai itin ženkliai nesiskiria, priešingai nei Klaipėdos apklaustųjų studentų tarpe. Net 84.7% visų respondentų sudarė moterys ir tik 14.0%

vyrų. Tokį ženklų skirtumą galėjo sąlygoti didesnis Klaipėdos universitete studijuojančių moterų skaičius.

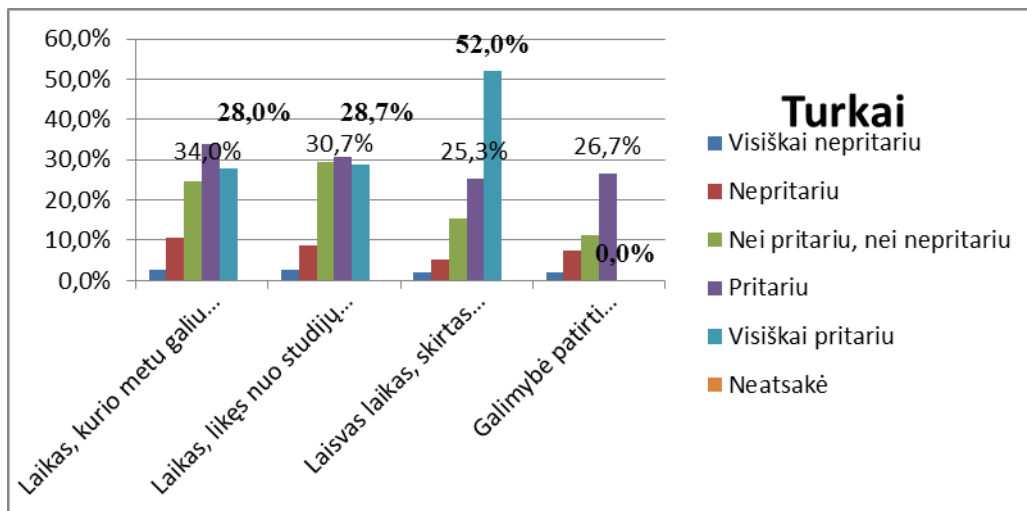
Tyrimo dalyviai buvo suskirstyti į tris amžiaus grupes. Pagal gautus rezultatus galima matyti, jog didžioji atsakiusiųjų turkų dalis patenka į tą pačią amžiaus grupę, siekiančią 20 – 24 metų ribą, ją sudarė 74.7% apklaustųjų. Lietuvių, patenkančių į 20 – 24 metų amžiaus grupę buvo 82.0%. Tai potencialiai energingiausi gyventojai, suinteresuoti savo laisvalaikiu ir jo kokybe.

Svarbus veiksnys, lemiantis abiejų miestų studentų laisvalaikio pasirinkimą yra šeiminių padėtis. Tyrimo duomenys parodė, jog 89.3% turkų ir 73.3% lietuvių yra nevedę/netekėjusios, tačiau 8.7% turkų ir netgi 18.0% lietuvių studentų jau gyvena su partneriu ir net 6.7% lietuvių jau yra vedę/ ištekęsios. Autorių nuomone, tokią vedusių/ištekęsųjų studentų abejuose šalyse kaitą galėjo sąlygoti šeimos auklėjimas, tradicijos, tautinė kultūra, papročiai bei laisvalaikio veiklų galimybių pasirinkimo suderinamumas.

Išsilavinimas yra vienas iš veiksnių, lemiančių studentų užimtumą, turimas pajamas, laisvalaikio veiklų pasirinkimą. Yra manoma, kad studentai, turintys aukštąjį išsilavinimą arba jo siekiantys yra labiau motyvuoti tobulėti visapusiškai, domėtis savo globaliu asmenybės ugdymu ir erudicijos įgyjimu. Didžiausią imties dalį sudarė respondentai, bestudijuojantys III kurse, procentaliai tai buvo 39.3% turkų ir 32.7% lietuvių studentų. Tuo tarpu 29.3% turkų ir 38.7% lietuvių nurodė bebaigiantys IV kursą aukštojoje mokykloje. Todėl iš pateiktų rezultatų galime stebėti, jog labiausiai aktyvūs ir suinteresuoti domėtis laisvalaikiu yra Klaipėdoje bei Kušadasyje bestudijuojantys trečiakursiai ir ketvirtakursiai. Kiek mažiau aktyvesni buvo abiejų miestų antrakursiai ir pirmakursiai. Tai sąlygota didesnės savivertės, pasitikėjimo, laisvės pojūčio, nes S. Eigelienė teigė (Eigelienė S., 2008, p. 30), jog: „studentams keliami vis aukštesni reikalavimai studijoms, darbui, bendravimui, savišvietai“, todėl galime manyti, jog pirmakursiai, įstoję į aukštąsias mokyklas, pirmiausia siekia mokslo žinių, propaguoja adaptaciją naujoje vietoje ir galvoja apie darbo galimybes.

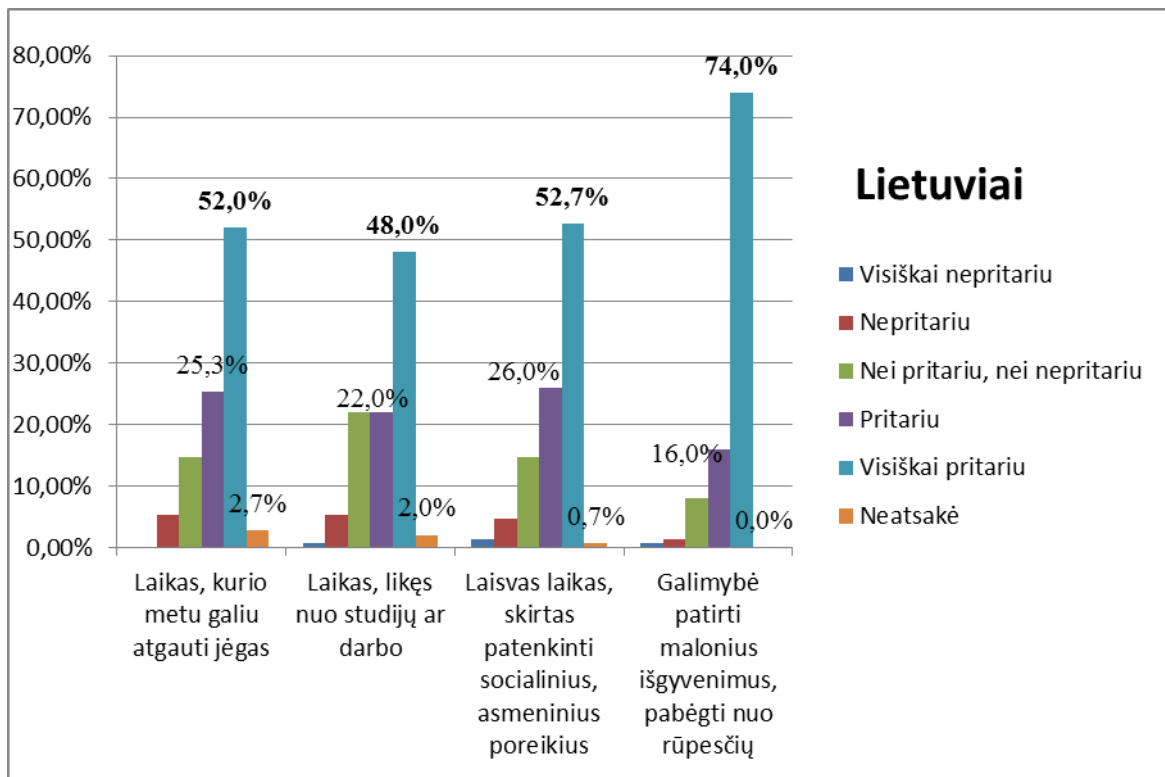
Grafoje apie studentų pajamas matyti, jog lietuvių studentų pajamos per mėnesį yra gerokai mažesnės nei turkų. Net 26.7% lietuvių per mėnesį gauna mažiau nei 400 Lt ir 37.3% studentų gauna nuo 401 iki 800 Lt. Tuo tarpu, turkų studentų pajamos per mėnesį siekia mažiausiai 401 – 800 Lt. Tai patvirtino 27.3% apklaustųjų, o kad jų mėnesinės pajamos siekia nuo 801 – 1200 Lt atsakė 33.3% turkų studentų. Kad gauna nuo 1201 iki 1600 Lt mėnesinių pajamų patvirtino 20.7% turkų ir tik 14.7% lietuvių. Nevienodos pajamos patvirtina prielaidą, jog studentų, gyvenančių Kušadasyje, finansinė padėtis yra ženkliai geresnė. Tą sąlygoja palankesnės darbo susiradimo galimybės (atsirandančios viešbučiuose, kelionių agentūrose, oro uostose, kitose transporto įmonėse, maitimo įstaigose ir kt.), esama šalies ekonominė situacija, to pasekoje ir didesni atlyginimai.

Studentų buvo paprašyta įvardinti, kaip jie supranta laisvalaikio apibrėžimą ir kaip jį taiko savo gyvenime. Gauti rezultatai pateikiami 2 ir 2.1 paveikluose:

2 pav. Laisvalaikio sąvokos apibrėžimas pagal turkus (Sudaryta autorių)

Atlikus tyrimą matyti, jog turkų studentai visiškai pritaria teiginiui, įvardinančiam laisvalaikį kaip: „Laisvą laiką, skirtą patenkinti socialinius ir asmeninius poreikius“. Apklaustieji šiam teiginiui skyrė 52.0%. 34.0% studentų pritaria, jog laisvalaikis yra laikas, kurio metu jie gali atgauti jėgas. 30.7% respondentų pritaria, kad tai yra laikas, likęs nuo studijų ar darbo. Galime daryti prielaidą, jog turkijos studentams tai laikas, kuomet jie gali patenkinti turimus poreikius.

2.1 pav. Laisvalaikio sąvokos apibrėžimas pagal lietuvius (Sudaryta autorių)

Didesnė procentinė dalis lietuvių visiškai pritarė visiems teiginiams, tačiau lietuviai, opnuodami turkams teigia, jog laisvalaikis tai: „galimybė patirti malonius išgyvenimus ir pabėgti nuo rūpesčių“. Šiam teiginiui pritarė 74.0% lietuvių. Tuo tarpu, nei vienas Kušadasio studentas šio pasirinkimo nepažymėjo.

Autoriai pastebi, jog Kušadasio gyventojai, ypatingai studentai, nepatiria skaudžių išgyvenimų ar sunkių rūpesčių, susijusių su šeima, studijomis, darbo trūkumo galimybėmis, saulėtas ir šiltas klimatas taip pat sąlygoja pozityvų mąstymą, todėl turkų laisvalaikio suvokimas skiriasi nuo lietuvių.

Siekiant išsiaiškinti, kaip abiejų tautų studentai praleidžia laisvalaikį, jų buvo paprašyta dažnių skalėje įvertinti veiklas, kuriomis užsiima. Rezultatai pateikiami 1 lentelėje:

Atlikus analizę pastebėta, jog 77.3% turkų ir 88.0% lietuvių *kasdien* leidžia laiką naršydami internete bei 66.0% turkų ir 50.0% lietuvių žiūrėdami TV. Galima daryti prielaidą, jog tokį skirtumą sąlygojo technologiniai aspektai. Kušadasio mieste pastebimas atsilikimas informacinių technologijų srityje, vyrauja nepatikimas interneto ryšys, jo kokybė nepakankamai aukšta. *Kasdien* 76.6% lietuvių dirba/mokosi/studijuoja, kai tuo tarpu 42.6% turkų *kasdien* skaito. Iš rezultatų matyti, jog turkams studijos nėra prioritetinga veikla, todėl jie mieliau renkasi pasyvias laisvalaikio formas. *1 k./sav.* 40.6% turkų sportuoja, o didžiausia procentinė lietuvių dalis (46.7%) *1k./sav.* lankosi kavinėse, baruose. Galima teigti, jog turkams, labiau nei lietuviams, yra svarbesnis fizinis aktyvumas.

Abiejų miestų studentai sutiko, jog *1k./mėn.* lankosi kine. Tai buvo 47.3% turkų ir 42.0% lietuvių. Galime daryti išvadą, jog abiejų kultūrų atstovai mėgsta kultūrinės pramogos, šiuo atveju, kino filmus. Kušadasio studentai *2k./mėn.* keliauja (16.6%) arba laisvalaikį leidžia gamtoje (15.3%), o lietuvių studentai *2k./mėn.* lankosi kavinėse, baruose (16.7%), lankose teatre, koncertuose (12.0%)

bei lankosi kine arba leidžia laisvalaikį gamtoje (11.3%). Rezultatai patvirtina, kad jei aktyvesnės veiklos vyksta ne dažnai, abiejų tautų atstovai yra linkę jomis užsiimti ir laisvalaikį leisti gamtoje. *Ik./metus* turkai lankosi teatre, koncertuose (32.6%), o lietuviai lankosi muziejuose, parodose (49.3%) bei keliauja (44.7%). Matome, jog priešingai nei turkų studentai, lietuviai dažniausiai keliauja tik kartą metuose. Galime daryti prielaidą, jog tai priklauso nuo turimų pajamų ir šalies teritorijos dydžio. Autoriai pastebi, jog turkai dažniausiai keliauja po savo šalį, o tuo tarpu lietuviai dažniausiai taupo viskuo aprūpintoms atostogoms tolimuose kraštuose.

Lietuviai kitu metu užsiima tomis pačiomis veiklomis, tačiau dar papildomai (51.3%) uogauja/medžioja/žvejoja arba užsiima vandens rekreacija, o turkai lankosi baseinuose, SPA centruose (26.6%).

Apie esamą studentų laisvalaikio situaciją, aukštųjų mokyklų indėlį ir laisvalaikio pasirinkimo galimybes Kušadasio turizmo mokykloje ir Klaipėdos universitete nuomonę išsakė šių aukštųjų mokyklų specialistai:

Osman N. Özdoğan - dėstytojas, Erasmus mainų programos koordinatorius Kušadasio turizmo ir viešbučių valdymo mokykloje, asmuo, atsakingas už studentų laisvalaikio planavimą; Prof.Dr. Tuğrul Ayyıldız - Kušadasio turizmo mokyklos vicedirektorius; Murat Polat – ADU studentų sąjungos prezidentas; Cafer Cha Cha Akaya – vadybininkas, studentišku vakarėlių organizatorius Kušadasio mieste. Klaipėdos universiteto (KU) mokslo ir studijų prorektore prof. dr. Inga Dailidienė; KU studentų reikalų skyriaus vedėju Dariumi Rekiu; KU tarptautinių ryšių skyriaus vedėja ir konstitucine koordinatorė Nora Venslovaite bei Erasmus mainų programos studentus KU kuruojanti Ernesta Prūsaite; KU studentų sąjungos (KUSS) prezidente Aurima Švedaite.

Turkijos atstovai teigia, jog laisvalaikio galimybių pasiūla tiek mieste, tiek pačioje mokykloje itin maža. Mokykla yra atskiras funkcionuojantis fakultetas, kuriame studentai visą savo laiką praleidžia valgykloje žaisdami stalo žaidimus, stalo futbolą ar skaitydami. Mieste jie turi galimybę lankytis tik naktiniuose klubuose ir studentų vakarėliuose, kurie vyksta kiekvieną savaitgalį. Nors Kušadasis – kurortinis miestas, studentai negali jame savęs realizuoti.

Klaipėdos universiteto ekspertai mano priešingai, teigdami, jog tiek universiteto, tiek miesto teritorijoje studentai turi labai daug įvairių laisvalaikio praleidimo galimybių. Pirmiausia, jie mini renginius universitete, organizuojamus studentų savivaldų ir administracijos, intensyvią reklamos sklaidą, kuri inoformuoja apie vykstančius kultūrinius ir pramoginius renginius ar galimas veiklas visais įmanomais lygmenimis.

Kušadasio turizmo mokykla studentų laisvalaikį formuoja dėstytojų pagalba, kurie itin iniciatyviai organizuoja išvykas, popaskaitines veiklas, susijusias su studijuojamomis specialybėmis, įvairius žygius, tačiau pasigenda pačių studentų iniciatyvos. Pagrindiniame universitete, esančiame valanda kelio nuo turizmo mokyklos veikia trisdešimt penki įvairūs klubai ir būreliai, kuriuose studentai gali aktyviai veikti ir save realizuoti, deja, Kušadasio studentai tokių galimybių neturi.

Klaipėdos universiteto ekspertai teigia, jog KU prisideda universitete veikiančiais būreliais: ansamblis „Vytinė“, buriuotojų klubas „Halzas“, nardymo klubas „Amfibija“, žurnalistų ir ekonomistų klubai bei kt. Jų teigimu, 2012 metų vasarą KU patvirtino *Studentų visuomeninės veiklos priėmimo tvarkos aprašą*, tvirtinantį ir remiantį ne tik Klaipėdos universiteto studentų sąjungos (toliau KUSS), bet ir visų KU studentų organizacijų laisvalaikio projektus, taip parodant, jog universitetui svarbus įvairiapusiškas studentų tobulėjimas ir erudicija.

Abiejų aukštųjų mokyklų respondentai teigia, jog vienintelė galimybė situaciją pagerinti – išgirsti jų norus, poreikius ir mažinti studentų apatiją. Klaipėdos universiteto pašnekovai teigia ieškantys sistemos ir edukacinės politikos strategijos, kuria būtų galima įgyvendinti šiuos planus. Respondentai įvardino, jog labai svarbus universitetų bendruomenės komunikavimas: studentų, dėstytojų, administracijos netgi mokinių, kurie yra potencialūs studentai į aukštąsias mokyklas

III lentelė. Laisvalaikio veiklos, kuriomis užsiimama dažniausiai

Dažniai	Turkai						Lietuviai					
Kasdien	Naršo internete	77,3%	Žiūri TV	66,0%	Skaito	42,6%	Naršo internete	88,0%	Dirba/mokosi/ studijuoja	76,6%	Žiūri TV	50,7%
1k./sav.	Sportuoja	40,6%	Skaito	27,3%	Dirba/mokosi/studijuoja	29,3%	Lankosi kavinėse, baruose	46,7%	Užsiima namų ruošos darbais	28,7%	Žiūri TV	20,0%
1k./mėn.	Lankosi kine	47,3%	Keliauja	33,3%	Laisvalaikį leidžia gamtoje	26,0%	Lankosi kine	42,0%	Lankosi teatre, koncertuose	22,0%	Laisvalaikį leidžia gamtoje	21,3%
2k./mėn.	Keliauja	16,6%	Laisvalaikį leidžia gamtoje	15,3%	Lankosi teatre, koncertuose	14,0%	Lankosi kavinėse, baruose	16,7%	Lankosi teatruose, koncertuose	12,0%	Lankosi kine; Laisvalaikį leidžia gamtoje	11,3%
1k./metus	Lankosi teatre, koncertuose	32,6%	Lankosi muziejuose/parodose	27,3%	Lankosi baseinuose, SPA centruose	26,6%	Lankosi muziejuose, parodose	49,3%	Keliauja	44,7%	Lankosi teatre, koncertuose	39,3%
Kita	Lankosi baseinuose, SPA centruose	26,6%	Lankosi muziejuose/parodose	25,3%	Lankosi teatre, koncertuose	17,3%	Lankosi baseine, SPA centruose	36,0%	Lankosi muziejuose, parodose	28,0%	Uogauja/medžioja/žvejotuja; Užsiima vandens sportu, rekreacija	51,3%
Neatsakė							Skaito	68,0%	Sportuoja	61,3%	Laisvalaikį leidžia gamtoje	4,7%

Šaltinis: Sudaryta autorių

IŠVADOS

Antikinės Graikijos visuomenėje laisvalaikis buvo suprantamas kaip aukštųjų vertybių: tiesos, gėrio, grožio, pažinimo kontempliavimas. Ši kontempliacija reikalavo tam tikro gyvenimo būdo. Pats terminas *leisure* yra kilęs iš lotynų kalbos žodžio *licere* (būti leistam) ir turi bendrą pagrindą su licencija, taigi apima laisvės ir valdymo, valios laisvės ir prievartos dualizmą.

Laisvalaikio forma, praleidimo būdas labai priklauso nuo to, kokios yra gaunamos pajamos, visuomeninė - socialinė padėtis, koks požiūris į laisvalaikį kaip į vertybę. Laisvalaikis gali būti planuojamas arba vykti spontaniškai, socialiai ar atliekamas pavieniai, nuošaliai. Laisvalaikio formos taip pat gali būti skirstomos į: a) atkuriantį fizines ir dvasines jėgas (pasyvus ir aktyvus poilsis, fizinė kultūra, renginių lankymas, šventės, hobis ir pan.); b) aktyvų asmenybės ugdymą (meninę ir techninę kūryba, sportas, vaikų auklėjimas ir pan.)

Analizė parodė, jog laisvalaikis neturi tokios prioritetinės svarbos kaip mokslo pasiekimai ar šeimos gerovė, tačiau kiekvieną dieną abiejų šalių studentai skiria laisvo laiko savo poreikiams tenkinti. Jų poreikiai yra susiję su pasyviomis veiklomis: naršymu internete, TV laidų žiūrėjimu, skaitymu ar kavinių ir barų lankymu.

Aktyvaus laisvalaikio metu turkai labiau mėgsta keliauti ir laiką leisti gamtoje ar su draugais, tuo tarpu lietuviai renkasi kavinių, barų ar muziejų ir koncertų lankymą. Pastebėta, jog turkai turi palankias gamtines, ekonomines ir finansines galimybes užsiimti vandens rekreacija ar uogauti/medžioti/žvejoti, tačiau jie nėra suinteresuoti. Tuo, nors ir labai retai, bet užsiima didelė dalis lietuvių. Turkai labiau renkasi malonius pojūčius ir poreikių tenkinimą naudodamiesi SPA centrų ir baseinų paslaugomis. Tyrimas atskleidė, jog studentams svarbios mąstyseną lavinančios ir asmenybę tobulinančios veiklos, t.y. kultūrinė veikla, tokia kaip muziejų, parodų, koncertų lankymas, kuriuose turkų ir lietuvių studentai lankosi dažnai.

Ekspertai teigia, jog studentų laisvalaikio situacija Kušadasyje yra labai prasta. Turizmo mokykla studentams nesūlo jokios popaskatinės veiklos, mieste situacija taip pat prasta. Tačiau ir patys studentai nerodo jokios iniciatyvos ir noro, kuo pasižymi Kušadasio turizmo mokyklos dėstytojai, skatindami studentus veikti. Tuo tarpu Klaipėdos universitete studentai turi didžiulę laisvalaikio veiklų įvairovę ir pasirinkimo galimybes, tačiau ir KU studentams trūksta noro, iniciatyvos. Gaji itin didelė apatija ir suvokimas, jog aukštoji mokykla tėra akademinė vieta. Dėstytojų iniciatyvos ir siūlymų laisvalaikio pasirinkimui čia taip pat trūksta.

LITERATŪRA

1. Babičius E. *Miestiškos gyvensenos įtaka akademinio jaunimo laisvalaikiui (VPU atvejis)*. Magistro darbas. Vilnius, 2009. 66 p.
2. Eigilienė S. *Laisvalaikis kaip vertybė jaunimo vertybinių prioritetų kontekste*. Magistro darbas. Vilnius, 2008. 65 p.
3. *Europa ir mes*. Kolektyvinė monografija. ISBN 9986-638-22-4. Vilnius, 2001, p. 215
4. Gardžiulienė J. *Poilsinis ir pažintinis turizmas (kelionės) moksleivių laisvalaikio kontekste: sociologinė analizė*. Magistro darbas. Vilnius, 2011. 79 p.
5. Human Kinetics. *Dimensions of Leisure for Life: Individuals and Society*. USA, 2010. 384 p. ISBN-13; 978-0-7360-8288-4.
6. Kardelis K. *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. ISBN 9955-655-35-6. Kaunas, 2005. 398 p.
7. Kublickienė L. Laisvalaikio sociologija: paradigmos skirtumai. *Filosofija. Sociologija*. 2001, Nr. 2, p. 35-42
8. Miselis G. *Laisvalaikis ir jo struktūra*. Mokymo priemonė. Vilnius, 1983, p. 48
9. Paplauskas Ramūnas A. *Pedagoginiai raštai*. ISBN 9986-03-204-0. Vilnius, 1996. 157 p.

10. Paulavičiūtė A. *Renginių organizavimo abėcėlė*. ISBN 9955-453-81-9. Vilnius, 2008. 128 p.
11. Tidikis R. *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. ISBN 9955-563-26-5. Vilnius, 2003. 626 p.
12. Warn S., Witherick M. *The Geography of Sport and Leisure*. ISBN 0 7487 7408 4. United Kingdom, 2003.

COMPARATIVE ANALYSIS OF KUSADASI (TURKEY) AND KLAIPEDA CITIES STUDENTS LEISURE OPPORTUNITIES

Vaiva Petrylaitė, lekt. Edgaras Vaškaitis

Klaipėda University, Department of Recreation and Tourism

SUMMARY

Students leisure spending facilities in Lithuania are not widely researched and analysed. Just several researches were done on the subject, but the information is not new and comprehensive any more. Carried out researches revealed that one of the main students leisure methods – attendance of various performances which is problem, because this attendance reduces the selection of leisure activities scale.

The article analysis the concept of leisure, its clasification and diversity of leisure activities types, describes metodology of selected research, the structure of research methods and characteristic of respondents.

The main purpose of this study is to find out the variety of students leisure activities, the place, which leisure takes in students of Kusadasi (Turkey) and Klaipeda life, furthemore, both nations leisure peculiarity.

Key words: leisure, leisure activities, leisure activities peculiarity of academic student.